

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

بجثمان در جهاد به عنوان یکی از خطوط اصلی سیاست اسلامی بود، با توجه اینکه ما دشمنانی داریم و خواهیم داشت اسلام برای اینکه آنها نتوانند قدرت و عزت ما را از بین ببرند برای جهاد جایگاه بسیار بلندی قائل شده است: ﴿وَأَعِدُّوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ وَمِنْ رِبَاطِ الْخَيْلِ تُرْهِبُونَ بِهِ عَدُوَّ اللَّهِ وَعَدُوَّكُمْ﴾^۱ پس همیشه دشمنان باید از شما رعب و وحشت در دل داشته باشند همچنین در دوجای قران کریم ذکر شده: ﴿يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ جَاهِدِ الْكُفَّارَ وَالْمُنَافِقِينَ وَاغْلُظْ عَلَيْهِمْ وَاوَاهِمْ جَهَنَّمَ وَايَسِّرْ الْمَصِيرُ﴾^۲ یعنی با کفار و منافقین جهاد کن تا غلظت و خشونت و قدرت شما را حس کنند.

یکی از مواردی که ما می توانیم از آن به اهمیت جهاد پی ببریم این است که ببینیم کلمه جهاد در قران و روایات چقدر ذکر شده است و آثاری که برای آن ذکر شده چگونه است، چند مورد به عنوان نمونه ذکر می کنیم:

اول: امیرالمومنین علیه السلام در نهج البلاغه می فرماید: ﴿فَاجْتَنُودُوا بِإِذْنِ اللَّهِ، حُصُونُ الرَّعِيَّةِ، وَزَيْنُ الْوَلَاةِ، وَعِزُّ الدِّينِ، وَسُبُلُ الْأَمْنِ، وَلَيْسَ تَقْوَمُ الرَّعِيَّةُ إِلَّا بِهِمْ﴾^۳.

دوم: در وسائل الشیعة و در ابواب جهاد العدو اخباری در این رابطه ذکر شده من جمله این خبر که سنداً صحیح می باشد: ﴿مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا، عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحَكَمِ، عَنْ عَمْرِو بْنِ أَبَانَ، عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ

وسلم: الخیر کله فی السیف، وتحت ظل السیف، ولا یقیم الناس إلا السیف، والسیوف مقالید الجنة والنار﴾^۴.

در بحار الأنوار نیز روایات بسیاری داریم که جهاد در آنها ذکر شده، برای نمونه چند مورد ذکر می کنیم:

اول: "المومن له قوة فی دین و حرص فی جهاد".

دوم: "إنما زهبانية أمتی الجهاد فی سبیل الله".

سوم: "إن السیاحة أمتی الجهاد فی سبیل الله".

چهارم: "أى الأعمال أحب إلى الله؟ قال: الجهاد فی سبیل الله".

پنجم: "الإسلام اصله صلاة و ضریة صنامة الجهاد".

ششم: "فوق كل برٍ برٌ حتى یقتل الرجل فی سبیل الله فلیس فوقه برٌ".

هفتم: " فمن ترك الجهاد ألبسه الله ذلا و فقرا فی معیشته و محقا فی دینه ان الله أغنی " أعز " أمتی بسنابك خیلها و مراكز رماحها".

از این قبیل تعبیرات در مورد جهاد در روایاتمان زیاد داریم که اینها به عنوان نمونه ذکر شد.

حضرت امیر علیه السلام نیز در نهج البلاغه اینطور می فرماید: ﴿فَإِنَّ الْجِهَادَ بَابٌ مِنْ أَبْوَابِ الْجَنَّةِ، فَتَحَهُ اللَّهُ لِحَاصَةِ أَوْلِيَائِهِ، وَهُوَ لِبَاسُ التَّقْوَى، وَدِرْعُ اللَّهِ الْحَصِينَةُ، وَجَنَّتُهُ الْوَثِيقَةُ﴾^۵.

حضرت امیر علیه السلام در جنگ صفین بعد از آرایش لشکر در مورد حمل پرچم در جهاد اینطور فرمودند: ﴿وَلَا يَحْمِلُ (يَحْمِلُن) هَذَا الْعَلَمَ إِلَّا أَهْلُ الْبَصَرِ وَالصَّبْرِ وَالْعِلْمِ بِمَوَاضِعِ الْحَقِّ﴾^۶، این فرمایش حضرت در خطبه ۱۷۲ نهج البلاغه ذکر شده که در این خطبه مطالب فراوانی در مورد جهاد بیان شده است و این خطبه در شروح نهج البلاغه به این آدرس ذکر شده است؛ شرح خوئی جلد ۱۰ صفحه

^۴ وسائل الشیعة، شیخ حر عاملی، ج ۱۱، ص ۵، ابواب جهاد العدو، حدیث ۱، ط اسلامیة.

^۵ نهج البلاغه، تنظیم مرحوم دشتی، نامه ۲۷، ص ۲۶.

^۶ نهج البلاغه، مرحوم دشتی، خطبه ۱۷۲، ص ۱۶۶.

^۱ سوره انفال، آیه ۶۰.

^۲ سوره توبه، آیه ۷۳.

^۳ نهج البلاغه، تنظیم مرحوم دشتی، نامه ۵۳، ص ۲۹۴.

۱۵۶، شرح بحرانی جلد ۳ صفحه ۳۳۹، ابن ابی الحدید جلد ۹ صفحه ۳۲۸، فی ظلال جلد ۲ صفحه ۵۰۹. همان طور که قبلاً عرض کردیم فقهاء ما در کتاب جهاد فقط سه نوع برای جهاد ذکر کرده اند؛ اول جهاد برای دعوت به اسلام، دوم جهاد برای دفاع در صورت هجوم دشمنان و سوم جهاد با بغا، ولی ما از قران مواردی بیش از این سه نوع استفاده می کنیم و همچنین امام رضوان الله علیه نیز در جلد ۲۳ صحیفه نور به آیات فراوانی برای جهاد تمسک کرده و اقسام بیشتری را برای جهاد ذکر کرده است.

دیروز چند قسم برای جهاد با توجه به قران ذکر کردیم من جمله جهاد برای نجات مستضعفان از چنگال مستکبرین، اسلام می خواهد که مسلمانان حتی در جهاد نیز عزت خودشان را حفظ کنند، در همین ابواب جهاد العدو خبری داریم که در آن امام صادق علیه السلام می فرماید: "مَنْ اسْتَأْسَرَ مِنْ غَيْرِ جِرَاحَةٍ مَثْقَلَةٌ فَلَيسَ مِنْهُ" کسی که بدون هیچ جراحتی تن به اسارت بدهد از ما نیست زیرا ممکن است اسیر برود و تحت شکنجه حرفهائی بزند که به ضرر اسلام باشد لذا اسلام می خواهد همیشه مسلمانان حتی در جهاد با قدرت برخورد کنند.

دوم جهاد در برابر ظالمان و جباران که این یک روایتی دارد که در آن امام صادق علیه السلام در تفسیر آیه شریفه: ﴿أُذِنَ لِلَّذِينَ يُقَاتِلُونَ بِأَنَّهُمْ ظَلَمُوا وَإِنَّ اللَّهَ عَلِي نَصْرِهِمْ لَقَدِيرٌ﴾^۷ مطالبی را بیان می کند و اینطور می فرماید: ﴿وَبِحِجَّةِ هَذِهِ الْآيَةِ يُقَاتِلُ الْمُؤْمِنُونَ كُلَّ زَمَانٍ﴾^۸ یعنی به حجت همین آیه باید مومنین در هر زمانی برای رفع ظلم در برابر ظالمان بایستند و جهاد کنند.

سوم جهاد با اهل کتاب می باشد: ﴿قَاتِلُوا الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَلَا بِالْيَوْمِ الْآخِرِ وَلَا يُحَرِّمُونَ مَا حَرَّمَ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَلَا يَدِينُونَ دِينَ الْحَقِّ مِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ

حَتَّى يُعْطُوا الْجِزْيَةَ عَنْ يَدٍ وَهُمْ صَاغِرُونَ﴾^۹ و سپس در آیه بعد در مورد یهود اینطور گفته شده ﴿وَقَالَتِ الْيَهُودُ عُزَيْرٌ ابْنُ اللَّهِ وَقَالَتِ النَّصَارَى الْمَسِيحُ ابْنُ اللَّهِ ذَلِكَ قَوْلُهُمْ بِأَفْوَاهِهِمْ يُضَاهَوْنَ قَوْلَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَبْلُ قَاتَلَهُمُ اللَّهُ أَنَّى يُؤْفَكُونَ﴾^{۱۰}، اهل کتاب ایمان به خدا ندارند زیرا آنها خدائی که ما می گوئیم با آن صفات و خصوصیات قبول ندارند و معتقد به آن نیستند اصلاً نصاری قائل به تثلیث خدا هستند فلذا در این آیه گفته شده که اهل کتاب ایمان به خدا ندارند.

اسلام از ابتداء اینطور خواسته که مسلمانان قدرت داشته باشند و بروند در کل دنیا با یهود و نصاری و اهل کتاب بجنگند و جهاد کنند تا اینکه آنها جزیه قبول کنند و شرائط ذمه را با ذلت بپذیرند.

شهید ثانی در شرح لمعه تبعاً للعلامه فی التذکرة در مورد جزیه می فرماید حاکم اسلامی دستور جهاد با اهل کتاب را می دهد تا اینکه شرائط ذمه را بپذیرند و جزیه بدهند، جزیه هم به رئوس و هم به اراضی تعلق می گیرد، اما در مورد أخذ جزیه با توجه به "وهم صاغرون" مسلمان باید نشسته باشد و شخص اهل ذمه ایستاده باشد و حق ندارد در حضور شما بشیند، ذمی باید آنچه در دستش دارد را از جیبش بیرون بیاورد و کمر خودش را خم کند و سرش را باید پائین بیاندازد و کسی که می خواهد جزیه را بگیرد باید ریش جزیه دهنده را بگیرد و به بیخ گوش او نیز بزند یعنی باید او را تحقیر کند، خب این دلالت دارد بر اینکه مسلمانان باید به این اندازه قدرت و عزت داشته باشند، خلاصه قران در مورد قتال با اهل کتاب اینطور می فرماید. بقیه بماند برای جلسه بعد إن شاء الله تعالی ..

والحمد لله رب العالمین و صلی الله علی

محمد و آله الطاهرين

^۷ سوره حج، آیه ۳۹.

^۸ وسائل الشیعة، شیخ حر عاملی، ج ۱۱، ص ۲۷، ابواب جهاد العدو، باب ۹، حدیث ۱، ط الإسلامیة.

^۹ سوره توبه، آیه ۲۹.

^{۱۰} سوره توبه، آیه ۳۰.